

Hoe met belastinggeld opgetuigde NGO's de Europese Commissie helpen bij het censureren van sociale media

Posted on 4 juni 2026 by Wouter Roorda

[In het eerste deel](#) van deze serie werd het censuurframework besproken dat de Europese Commissie heeft opgetuigd met de Digital Services Act (DSA). [In het tweede deel](#) zagen we dat daarbij een belangrijke rol is weggelegd voor 'trusted flaggers' (vaak ngo's), die met voorrang meldingen kunnen doen bij socialemediaplatforms om posts te verwijderen. In dit derde deel komt de rol van ngo's aan de orde, die bij de uitvoering van de DSA fungeren als experts.

Vrij Nederland kwam op 21 mei met groot nieuws, althans zo leek het. 'Microsoft heeft namen van Nederlandse ambtenaren en wetenschappers met de Amerikaanse overheid gedeeld. De gegevens staan in een onderzoeksrapport, opgesteld door een commissie van het Huis van Afgevaardigden, die Microsoft, Google, Meta en andere techbedrijven verplichtte interne documentatie te delen.'

Het nieuws werd breed opgepikt. Maar in tegenstelling tot wat veel media schreven, zijn de namen van Nederlandse ambtenaren niet gepubliceerd. De kramp waarin veel journalisten schieten zodra het om de Amerikaanse overheid gaat, is symptomatisch.

‘Desinformatie’ en ‘haatspraak’

Zoals gemeld in het eerste deel van deze artikelreeks heeft een commissie van de Republikeinse partij op basis van Amerikaanse wetgeving via een dagvaarding de correspondentie opgevraagd tussen de Europese Commissie en tien, voornamelijk Amerikaanse techbedrijven over de toepassing van de DSA. Dus geen cliëntgegevens, overheidsbestanden of andere in sommige media gesuggereerde informatie.

De actie van de Amerikanen vloeide voort uit verzet tegen de censuurmogelijkheden die de DSA overheden in de EU biedt. Daarbij staat niet de bestrijding van kinderporno en terrorisme ter discussie, maar het tegengaan van wat ‘desinformatie’ en ‘haatspraak’ wordt genoemd. In die gevallen is de scheidslijn tussen illegale content en vrije meningsuiting een stuk minder duidelijk. Uit het door de Amerikanen gepubliceerde rapport blijkt dat posts op sociale media werden verwijderd die (ruimschoots) binnen de vrijheid van meningsuiting vallen.

Wie de moeite neemt de beide [rapporten](#) van de commissie te lezen, ziet dat de namen van medewerkers van techbedrijven en ambtenaren zijn weggelakt. Bedrijven zijn ook in Nederland niet wettelijk verplicht om dit soort informatie geanonimiseerd aan te leveren. Dat hangt sterk af van het doel waarvoor deze wordt opgevraagd. Op voorhand naar eigen inzicht lakken in stukken waaruit mogelijk juridische consequenties volgen, is niet de bedoeling.

De Amerikaanse handelwijze hangt samen met de fundamenteel verschillende manier waarop tegen censuur op socialemediaplatforms wordt aangekeken. De VS hebben geen met de DSA vergelijkbare wetgeving of gedragscodes. De bemoeienissen van de Europese Commissie om toezicht of censuur uit te oefenen op sociale media wordt in de VS gezien als een inbreuk op het recht op vrije meningsuiting. De reactie van Microsoft op het artikel was dan ook dat het bedrijf handelde conform Amerikaanse wetgeving, die volgens *Vrij Nederland* kennelijk ondergeschikt is aan EU-wetgeving.

Om de kwalijkheid van de Amerikaanse actie te onderstrepen voert het *Vrij*

Nederland-artikel woordvoerders op van EU DisinfoLab en Bits of Freedom (BoF). De auteur 'vergeet' daarbij te melden dat deze ngo's zelf betrokken zijn bij de DSA, doordat ze meehelpten bij het opstellen van de regels en gedragscodes. Voor het via de DSA bestrijden van desinformatie en haatspraak consulteert de Europese Commissie ngo's voor 'expert knowledge' en nodigt ze uit voor deelname aan expertgroepen. Bits of Freedom en Waag Futurelabs zijn Nederlandse ngo's die hierbij betrokken zijn.

Bits of Freedom werpt zich op als bewaker van privacy op internet. Daarnaast wil het bijdragen aan 'een gezond publiek debat', door bijvoorbeeld de grote Amerikaanse techbedrijven onder vuur te nemen. Het op het Prinseneiland in Amsterdam gevestigde BoF vertrok van X om Bluesky te promoten en het kabinet-Schoof werd getypeerd als 'een gevaar voor de rechtsstaat.' Ook zit BoF in de [Nederlandse Democratie Coalitie](#), een samenwerkingsverband van linkse ngo's die zich inzetten 'voor het versterken en verdedigen van de democratie in Nederland en daarbuiten'. Deze coalitie, die vooral stemming maakt tegen rechtse politieke partijen, wordt financieel gesteund door de goeddoelenfondsen [Stichting Democratie & Media](#) (SDM), Adessium en het Vfonds. De laatste is een uithangbord van de Nationale Postcode Loterij.

'Weerbaar en duurzaam'

BoF heeft een jaarbudget van ruim 1,5 miljoen euro, waarvan circa de helft afkomstig is van organisaties zonder winststreven (filantropie en ngo's). Het wordt financieel gesteund door [George Soros](#) via zijn Open Society Foundations (OSF), dat ook EU DisinfoLab financiert. Twee andere belangrijke financiers van linkse ngo's in Nederland, SDM en Adessium, dragen ook bij. Men neemt geen geld van Big Tech en overheden aan.

Opmerkelijk is de bijdrage van Stichting Internet Domeinregistratie Nederland (SIDN). Met een eigen fonds ondersteunt deze stichting onder meer BoF, maar ook andere, met name linkse doelen. Zo gaat er geld naar het decentrale sociale platform Mastodon en naar projecten als 'de ecologische impact van je website' en 'hoe we kunnen voorkomen dat AI discriminatie en vooroordelen in stand houdt'. SIDN streeft naar een 'weerbare, duurzame digitale samenleving' en is toegewijd aan de [duurzame ontwikkelingsdoelen](#). Oud-Tweede Kamerlid Marjet van Zuijlen (PvdA) is voorzitter van de raad van toezicht. De stichting zet circa 25 miljoen euro per jaar om met het beheren van .nl-domeinnamen. Het verbaast niet dat een deel

van het geld dat met het uitvoeren van deze semipublieke taak wordt verdiend, richting linkse ngo's rolt.

Vorstelijke betaling

Stichting Waag Futurelabs is gevestigd in Amsterdam, waar tevens het historische Waag-gebouw op de Nieuwmarkt wordt beheerd. Waag wil bijdragen aan 'onderzoek, ontwerp en ontwikkeling van een duurzame, rechtvaardige samenleving' door 'publieke waarden te bevorderen in het digitale domein' en zegt te opereren op het snijvlak van wetenschap, technologie en kunst, maar is vooral een linkse actiegroep. Technologische ontwikkeling blijkt gericht op het ondersteunen van manieren om socialemediaplatforms te modereren.

Oprichtster en directeur Marleen Stikker – tevens lid van de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie, een door de overheid bij wet ingesteld adviesorgaan voor regering en parlement – wordt met een jaarlijkse bezoldiging van 145.000 euro vorstelijk betaald. Ze schreef in 2019 een boek met de titel *Het internet is stuk. Maar we kunnen het repareren*. Het is een devies dat lijkt te gelden voor haar hele organisatie. Nostalgisch kijkt men terug op het project De Digitale Stad (DDS), dat in de jaren negentig met veel subsidie van de gemeente Amsterdam tot stand kwam: internet, maar dan zonder grote Amerikaanse techbedrijven.

Waag ontvangt in het kader van de 'culturele basisinfrastructuur' een overheidssubsidie van 1,2 miljoen euro voor de periode 2025-2028. Van de totale inkomsten in 2024 ter hoogte van 4,7 miljoen euro (2023: 4,8 miljoen euro) was 3,6 miljoen (2023: 3,9 miljoen) direct afkomstig uit subsidie. De resterende 'eigen inkomsten' vloeiden vooral voort uit opdrachten voor met belastinggeld gefinancierde organisaties.

Waag ziet voor zichzelf een belangrijke taak weggelegd bij het bestrijden van de ondermijnende effecten van Big Tech en digitale ongelijkheid. Moderatie van sociale media door 'maatschappelijke organisaties' moet tot meer 'democratische technologie' leiden. Waag maakt zich bovendien sterk voor 'artistiek en ontwerpend onderzoek bij maatschappelijke transitie's'. Het streven naar 'eerlijke, inclusieve technologie' betekent dat wordt meegewerkt aan het zoeken van alternatieven voor platforms als X, TikTok en Instagram, en ook voor Teams, Zoom en Eventbrite.

Waag wil deze platforms dus niet alleen modereren, maar ook waar mogelijk

ondermijnen. Het vertrok zelf met veel bombarie van X naar Mastodon. Waag benadrukt dat het antiracistisch is en een voorstander van diversiteit en inclusie. Het werkt samen met geestverwante clubs als Bits of Freedom, Amnesty, Open State Foundation en People vs Big Tech. Publiekscampagnes richten zich op de lezers van onder meer *De Groene Amsterdammer*, *Het Parool*, *Trouw* en de *VPRO Gids*, die zo hun -inkomsten opkrikken. Opmerkelijk is dat VVD'er Uri Rosenthal zitting heeft in de raad van toezicht.

'Niets onoorbaars'

Sinds het van kracht worden van de DSA in 2023 zijn er talrijke bijeenkomsten geweest waarbij de Europese Commissie socialemediaplatforms uitnodigde om te praten over en inzicht te geven in de toepassing van de verordening. Daarbij waren ook altijd ngo's aanwezig. Die ngo's huldigen per definitie het standpunt dat censuur van desinformatie en haatspraak goed is, want anders zouden ze niet trouw hebben meegewerkt aan de doelstellingen van de DSA en de bijeenkomsten hebben bezocht. Directeur Evelyn Austin van BoF zei eerder dit jaar tegen onderzoeksplatform *Follow the Money* dat er op deze bijeenkomsten niets onoorbaars wordt besproken. Maar wie er precies aanwezig zijn en welke onderwerpen op de agenda staan, blijft geheim. Vandaar ook de Amerikaanse dagvaardingen. Deze geheimzinnigheid verhoudt zich nogal slecht tot de openheid die BoF zegt na te streven.

Austin pleit er in *Vrij Nederland* voor om de gesprekken over de DSA voortaan te houden zonder de socialemediabedrijven, dus alleen tussen de Europese Commissie en ngo's. Maar wie heeft deze organisaties, die grotendeels worden gefinancierd met belastinggeld maar niet beschikken over een noemenswaardige achterban, het mandaat gegeven om het internet te censureren? En waarom zou EU-wetgeving voor de wereldwijd opererende Amerikaanse bedrijven voorrang moeten hebben op de wetgeving uit eigen land? De uitspraak van Austin is niet alleen onthullend als het gaat om de toepassing van censuur, maar laat ook goed zien welke veel te grote broek links-activistische ngo's aantrekken in het publieke debat.

BoF reikt jaarlijks de Big Brother Awards uit aan personen of instanties die het ziet als de grootste privacyschenders. De prijs gaat opvallend vaak naar VVD-bewindslieden. Als positieve tegenhanger heeft BoF de Felipe Rodriguez Award ingesteld. In 2019 was Marleen Stikker de winnaar. Waag schuift dan af en toe wat belastinggeld als gift richting BoF. Gezien de medeplichtigheid aan de

WYNIA'S WEEK

censuuractiviteiten van de Europese Commissie, mag BoF zo langzamerhand zichzelf nomineren voor de Big Brother Award.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee? [**Doneren kan zo.**](#) **Hartelijk dank!**